

Raportul dintre traficul de droguri de risc și/sau mare risc și efectuarea fără drept de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive**Drd. Bogdan Liviu Pănoiu**

Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova

Rezumat: *Legislația penală împotriva substanțelor psihoactive – privite în sens larg, existentă la nivel național și la nivelul Uniunii Europene, este deosebit de complexă și se află într-o continuă dinamică, motiv pentru care suferă la capitolul armonizare și de-a lungul timpului a ridicat numeroase probleme de interpretare pentru specialiști. Nu de puține ori a fost nevoie de intervenția Înaltei Curți de Casație și Justiție, prin pronunțarea unor hotărâri prealabile sau a unor recursuri în interesul legii, pentru a pune capăt acestor controverse. De dată recentă, Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată în vederea stabilirii naturii raportului dintre infracțiunea de trafic de droguri de mare risc și efectuarea fără drept de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, în ipoteza în care, în același cadru spațio-temporal, făptuitorul efectuează operațiuni ilicite având ca obiect atât droguri de mare risc, cât și substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive, respectiv dacă ar trebui reținută o singură infracțiune complexă de trafic de droguri de risc sau un concurs de infracțiuni compus din cele două infracțiuni – opinia regăsită unanim în practica judiciară. În prezentul studiu, plecând chiar de la jurisprudența obligatorie a Înaltei Curți de Casație și Justiție, vom demonstra de ce niciuna dintre opțiunile oferite de instanța de trimitere nu este corectă, raportul dintre cele două norme de incriminare aflate în conflict fiind unul de subsidiaritate.*

Cuvinte cheie: *droguri de risc, droguri de mare risc, noi substanțe psihoactive, trafic de droguri, hotărâre prealabilă.*

The relationship between the trafficking of risk and high-risk drugs and the unauthorized conducting of operations involving products likely to have psychoactive effects

Abstract: *The criminal legislation against psychoactive substances, at both the national and European Union levels, is highly complex and subject to continuous evolution. On multiple occasions, the intervention of the High Court of Cassation and Justice has been required, either through preliminary rulings or appeals in the interest of the law, to resolve such disputes. Most recently, the High Court of Cassation and Justice was called upon to determine the legal relationship between the offence of trafficking in high-risk drugs and the offence of unlawfully conducting illicit operations involving products likely to produce psychoactive effects. The issue arose in cases where, within the same spatial and temporal framework, the offender engaged in illicit activities involving both high-risk drugs and substances with potential psychoactive effects. The question presented was whether such conduct should be classified as a single complex offence of high-risk drug trafficking, or as a*

concurrency of offences comprising both crimes—a view consistently upheld in judicial practice. In this study, drawing on the binding jurisprudence of the High Court of Cassation and Justice, we will demonstrate why neither approach advanced by the referring court is correct. Instead, we contend that the relationship between these two conflicting criminal provisions is one of subsidiarity.

Key words: *risk drugs, high-risk drugs, new psychoactive substances, drug trafficking, preliminary ruling.*

În procesul de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale ce incriminează comerțul cu substanțe psihoactive – *lato sensu*, s-a ridicat problema raportului dintre infracțiunea de trafic de droguri (de risc sau mare risc), prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000¹ și infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011².

În esență, a fost pusă în discuție corecta încadrare juridică a conduitei făptuitorului care, în aceeași împrejurare – unitate de cadru spațio-temporal, efectuează atât operațiuni ilicite specifice infracțiunii prevăzute de art. 2 alin. (1) din Legea 143/2000³, cât și operațiuni specifice infracțiunii prevăzute de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011⁴, adică operațiuni ilicite având ca obiect atât droguri de risc sau mare risc, cât și substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Având în vedere aceste coordonate juridice și factuale, a apărut întrebarea dacă în această ipoteză se va reține o singură infracțiune - trafic de droguri (de risc și/sau mare risc) sau va fi incident un concurs de infracțiuni format din infracțiunea de trafic de droguri (de risc și/sau mare risc) și infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Trebuie precizat încă de la început că, în mod tradițional, de la momentul intrării în vigoare a Legii 194/2011, la această întrebare s-a răspuns în sensul că ar fi incidentă o pluralitate de infracțiuni sub forma concursului real de infracțiuni. În esență, în susținerea acestei viziuni, unanimă în practica judiciară după știința noastră, s-a invocat faptul că, deși incriminează operațiuni ilicite cu substanțe aflate sub control național, infracțiunile se diferențiază prin natura substanțelor ce constituie obiectul lor material, la nivelul elementului material ce constituie latura obiectivă, în ceea ce privește regimul sancționator și sunt incriminate prin acte normative diferite. Prin urmare, ținând cont de natura incriminărilor în discuție, distincte și independente, s-a apreciat că cele două infracțiuni vor

¹ Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, M. Of., Partea I nr. 163 din 06 martie 2014.

² Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, republicată, M.Of., Partea I nr. 140 din 26 februarie 2014.

³ Potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, „cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, oferirea, punerea în vânzare, vânzarea, distribuirea, livrarea cu orice titlu, trimiterea, transportul, procurarea, cumpărarea, deținerea ori alte operațiuni privind circulația drogurilor de risc, fără drept, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi”.

⁴ Potrivit art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, „fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează fără drept operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă”.

fi reținute întotdeauna în concurs, neexistând posibilitatea reținerii unei infracțiuni simple - sub forma unității naturale colective, întrucât nu sunt îndeplinite condițiile omogenității juridice a actelor de executare și unității de acțiune. Astfel, chiar dacă făptuitorul comercializează atât droguri de risc/de mare risc, cât și substanțe susceptibile să aibă efecte psihoactive, în aceleași condiții de loc și de timp, nu se poate aprecia că norma juridică încălcată este unică și există o singură acțiune. Conform acestei opinii, modalitatea de reglementare a infracțiunilor nu oferă niciun argument pentru a concluziona că infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, este absorbită sau își întregește conținutul constitutiv printr-o trimitere la infracțiunea de trafic de droguri, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000, nefiind o modalitate normativă alternativă/atenuată a infracțiunii de trafic de droguri⁵.

Delimitându-ne de această modalitate de a privi raportul dintre cele două infracțiuni, în contextul în care Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost sesizată⁶ în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea problemei de drept „dacă în ipoteza efectuării fără drept de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efect psihoactiv, în a căror componență intră în diferite proporții substanțe a căror circulație este reglementată atât de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 cât și de art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000, se va reține un concurs între cele două infracțiuni sau, conferind eficiență sintagmei dacă fapta nu reprezintă o infracțiune mai gravă, din conținutul constitutiv al art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, va opera **absorbția legală** a acesteia în conținutul art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000 prin prisma cuantumului mai ridicat al pedepsei prevăzută pentru aceasta din urmă”, vom oferi câteva argumente pentru care apreciem că, în configurația legislativă actuală, soluția reținerii concursului de infracțiuni este incorectă și ar trebui abandonată.

În ceea ce ne privește, în dezacord cu opinia unanimă regăsită în practica judiciară, dar și cu soluțiile propuse de instanța de trimitere - Curtea de Apel Brașov – Secția penală, apreciem că atunci făptuitorul comercializează atât droguri de risc/de mare risc, cât și substanțe susceptibile să aibă efecte psihoactive, în aceeași împrejurare, nu este incident un concurs propriu-zis de infracțiuni sau o unitate legală de infracțiune – infracțiune complexă, ci un concurs aparent de norme penale, care poate fi soluționat apelând la principiul subsidiarității - *lex primaria derogat legi subsidiariae*.

⁵ A se vedea, în acest sens, minuta întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel cu procurorii șefi Secție urmărire penală de la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, structurilor specializate D.N.A. și D.I.I.C.O.T. și al parchetelor de pe lângă curțile de apel, București, 18 mai 2018, material disponibil la adresa de internet <https://www.juridice.ro/588675/inm-minuta-intalnirii-presedintilor-sectiilor-penale-ale-icci-si-curtilor-de-apel-cu-procurorii.html>, consultat la data de 16.08.2025. Cu această ocazie, în unanimitate, a fost îmbrățișată opinia exprimată de reprezentantii Institutului Național al Magistraturii, în sensul că este incidentă o pluralitate de infracțiuni sub forma concursului și nu poate fi aplicat prin asemănare raționamentul elaborat de Înalta Curte de Casație și Justiție cu ocazia pronunțării Deciziei nr. 3/2017, publicată în M. Of., Partea I, nr. 259 din 13 aprilie 2017, prin care s-a statuat că „săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni dintre cele enumerate în alin. (1) al acestui articol, care are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc, reprezintă o infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000.”

⁶ Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost sesizată de Curtea de Apel Brașov – Secția penală. Încheierea de sesizare poate fi lecturată la adresa <https://www.scj.ro/CMS/0/PublicMedia/GetIncludedFile?id=26051>.

În cele ce urmează, după o scurtă trecerea în revistă a unor criterii utile prezentei analize, precum legătura dintre cele două acte normative care incriminează infracțiunile, omogenitatea juridică și materială a conduitelor infracționale, respectiv identitatea sub aspect substanțial a substanțelor ce constituie obiectul material al acestora (I), vom aplica acest mecanism pus la dispoziția interpretului pentru a soluționa conflictul ce se poate ivi între norma de incriminare a faptei de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, și norma de incriminare a faptei de trafic de droguri (de risc sau mare risc), prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000, pentru a demonstra de ce infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive este subsidiară celei de trafic de droguri (II). În cele din urmă, având în vedere analiza raportului dintre cele două infracțiuni, vom avansa câteva scurte considerații în legătură cu sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală (III).

Analiza va pleca de la ipoteza existență în cauza în care s-a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, reținând că, prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – Serviciul Teritorial Brașov, s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de trafic de droguri de mare risc în formă continuată, prev. de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000 cu aplicarea art. 35 alin. (1) C.pen. (2 acte materiale) și art. 13 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 143/2000, și efectuare fără drept de operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive în formă continuată, prev. de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, cu aplicarea art. 35 alin. (1) C.pen. (2 acte materiale) și art. 19² lit. a) din Legea nr. 194/2011, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (1) și (2) C.pen., constând în aceea că: << - în data de 25.08.2024, în jurul orei 12:00, în zona imobilului cu nr. 28 de pe str. T.V. din mun. Brașov, a deținut, fără drept, în vederea vânzării și a oferirii cu titlu gratuit cantitatea de 23,48 grame de fragmente vegetale pe care s-au pus în evidență substanțele MDMA-4en-PINACA și ADB-BUTINACA - droguri de mare risc și cantitatea de 0,72 grame fragmente vegetale pe care s-a pus în evidență substanța ADB-BUTINACA - drog de mare risc; - în data de 25.08.2024, în zona imobilului cu nr. 28 de pe str. T.V. din mun. Brașov, i-a oferit cu titlu gratuit minorului T.R.M. cantitatea de 0,10 grame fragmente vegetale pe care s-au pus în evidență substanțele MDMA-4en-PINACA și ADB-BUTINACA - droguri de mare risc; - în data de 25.08.2024, în jurul orei 12:00, în zona imobilului cu nr. 28 de pe str. T.V. din mun. Brașov, a deținut, fără drept, în vederea vânzării și a oferirii cu titlu gratuit cantitățile de 23,48 grame de fragmente vegetale și de 0,72 grame fragmente vegetale pe care s-a pus în evidență substanța ADB-4en-PINACA - produs cu efect psihoactiv care se regăsește în European Database on New Drugs a E.M.C.D.D.A. în clasa cannabinoidi sintetici, fiind notificat în anul 2021 ca „substanță psihoactivă nouă” sistemului european de alertă timpurie; - în data de 25.08.2024, în zona imobilului cu nr. 28 de pe str. T.V. din mun. Brașov, i-a oferit cu titlu gratuit minorului T.R.M. cantitatea de 0,10 grame fragmente vegetale pe care s-au pus în evidență substanța ADB-4en-PINACA - produs cu efect psihoactiv care se regăsește în European Database on New Drugs a E.M.C.D.D.A. în clasa cannabinoidi sintetici, fiind notificat în anul 2021 ca „substanță psihoactivă nouă” sistemului european de alertă timpurie.>>

I. SOLUȚIA CONCURSULUI DE NORME PENALE

Spre deosebire de soluția regăsită în jurisprudența unanimă - concursul real sau formal de infracțiuni, care presupune săvârșirea de către aceeași persoană a două sau mai multe infracțiuni prin acțiuni distincte sau printr-o singură acțiune, soluția propusă prin prezentul articol - concursul aparent de infracțiuni are în vedere ipoteza în care o singură faptă materială (*idem factum*) are vocația de a atrage aplicarea a două sau mai multe norme de incriminare (*normae*). Astfel, concursul aparent de infracțiuni presupune o unitate juridică și factuală, căreia îi corespunde o unică încălcare a legii penale, în pofida împrejurării că, la nivel ipotetic și formal, conduita ar putea întruni elementele de tipicitate subiectivă și obiectivă ale mai multor infracțiuni distincte.

Finalitatea rezolvării concursului dintre normele de incriminare ale infracțiunilor de trafic de droguri (de risc sau mare risc) și de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive o reprezintă înlăturarea falsei pluralități de infracțiuni reținute în practica judiciară și stabilirea normei care reflectă complet și adecvat atât conținutul constitutiv, cât și gradul de pericol social al conduitei făptuitorului, evitând astfel o dublă sancționare a aceleiași fapte.

I.1. Legătura dintre actele normative care incriminează infracțiunile

În ceea ce ne privește, apreciem că procesul de alegere a normei de incriminare principale, care corespunde cel mai bine conduitei făptuitorului, ar trebui să pornească de la analiza relației existente între actele normative care reglementează materia respectivă, respectiv raportul dintre Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare.

Privind în ansamblu legislația penală în materie, constatăm că Legea nr. 143/2000 și Legea nr. 194/2011 sunt acte normative complementare și conturează cadrul legal pentru prevenirea, controlul și combaterea consumului și a traficului de substanțe psihoactive cu potențial de abuz în România. Legea nr. 143/2000 reglementează substanțele deja recunoscute la nivel național și internațional ca fiind droguri de risc sau mare risc, iar Legea nr. 194/2011 stabilește cadrul normativ aplicabil substanțelor ce pot avea efecte psihoactive, altele decât cele care au regimul juridic stabilit prin acte normative în vigoare, adică substanțele noi cu proprietăți psihoactive, cunoscute drept „substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele care au regimul juridic stabilit prin acte normative în vigoare”, „substanțe noi cu proprietăți psihoactive”, „droguri legale”, „etnobotanice”, „droguri de sinteză” sau „substitute”.

Prin Decizia nr. 48 din data de 9 iunie 2021, prin care a analizat semnificația juridică a noțiunii de „substanțe psihoactive” din conținutul art. 336 alin. (2) C.pen., Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a reținut că „regimul juridic al substanțelor și amestecurilor psihotrope și stupefiante, precum și al celorlalte substanțe susceptibile să producă efecte psihoactive este supus unor reglementări restrictive, operațiunile cu substanțe din prima categorie fiind în principiu interzise, cu excepția cazurilor în care ele prezintă interes în medicină, în condițiile prevăzute de Legea nr.

339/2005 (și Legea 143/2000 n.n.), iar cele cu substanțe din categoria ultimă fiind supuse unor condiții stricte de autorizare și desfășurare, prevăzute expres de Legea nr. 194/2011⁷.

Prin Decizia nr. 25 din data de 08.10.2015, analizând incriminarea art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 din punct de vedere logico-sistematic și teleologic, pentru a delimita sfera subiectului activ al infracțiunii, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a reținut că acest act normativ „*instituie măsuri de prevenire, control și combatere a consumului (și traficului, n.n.) în vederea protejării sănătății populației*”⁸. De asemenea, prin aceeași decizie, a mai reținut că „*raportat la expunerea de motive a proiectului Legii nr. 194/2011, se constată că adoptarea acestui act normativ a fost justificată de necesitatea reglementării unor mijloace de prevenire, control și combatere a consumului de substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive, în vederea asigurării protecției sănătății publice față de acțiunile negative ale acestor substanțe*”⁹.

Totodată, cu altă ocazie, prin Decizia nr. 10 din data de 12 septembrie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, analizând caracterul penal al deținerii de substanțe susceptibile de a avea efect psihoactiv de către consumatorul final, a reținut că „*adoptarea legii (Legea nr. 194/2011, n.n) s-a impus ca urmare a amplificării exponențiale a unui fenomen legat de dezvoltarea comercializării unor produse denumite generic plante etnobotanice și care prezintă un potențial extrem de periculos pentru sănătatea persoanelor, scopul acesteia constituindu-l stabilirea cadrului legal de efectuare a operațiunilor cu aceste categorii de produse.*”¹⁰.

În concluzie, așa cum a subliniat instanța supremă și după cum rezultă chiar din expunerea de motive a acesteia, finalitatea adoptării Legii nr. 194/2011 a fost aceea de a stabili o „*plasă de siguranță*”, un act normativ prin care să se sancționeze operațiunile cu orice substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive, dar care nu au fost introduse în categoria drogurilor din Legea nr. 143/2000 sau în alte legi speciale, ținând cont că acestea prezintă aceleași riscuri și au aceleași efecte precum drogurile, însă sunt nelimitate ca număr.

Astfel, în principiu, dacă substanța traficată se află pe lista din tabelele – anexă la Legea nr. 143/2000, cum este cazul *MDMB-4en-PINACA* și *ADB-BUTINACA* (droguri de mare risc), va fi reținută infracțiunea de trafic de droguri (de mare risc) și, dacă substanța psihoactivă traficată nu figurează pe listele exhaustive ale drogurilor clasice, ci este o substanță psihoactivă nouă, ce intră sub incidența Legii nr. 194/2011, cum este cazul *ADB-4en-PINACA*, se va reține infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Prin urmare, având în vedere aceste aspecte, prin raportare la obiectul de reglementare al celor două acte normative, constatăm că Legea nr. 194/2011 este legea subsidiară¹¹, iar Legea nr. 143/2000 este legea principală, dar ambele au un scop comun și

⁷ Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 48 din data de 9 iunie 2021, publicată în M. Of., Partea I nr. 698 din 14 iulie 2021.

⁸ Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 25 din data de 08.10.2015, publicată în M. Of., Partea I nr. 860 din 18 noiembrie 2015.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 10 din data de 12 septembrie 2018, publicată în M. Of., Partea I nr. 894 din 24 octombrie 2018.

¹¹A se vedea, în același sens, *R.-I. Mocanu*, Infracțiuni din sfera criminalității organizate, Ed. Hamangiu, București, 2024, p. 41.

materializează procesul de elaborare a politicii penale în materia combaterii operațiunilor ilicite cu substanțe psihoactive.

I.II. Omogenitatea juridică a celor două infracțiuni

Omogenitatea juridică prezintă o relevanță deosebită în procesul de identificare a unei eventuale subsidiarități implicite, în condițiile în care fundamentul principal al acestei forme de subsidiaritate este împrejurarea că incriminările cu vocație de aplicare în cazul concret au același obiect juridic special și aceeași structură sub aspect subiectiv și obiectiv, în sensul că apără aceeași valoare socială, prin mijloace similare, mai energic sau mai difuz. O diferență de obiect juridic sau de fizionomie obiectivă sau subiectivă reprezintă un indiciu solid în sensul existenței unui concurs propriu-zis de infracțiuni.

Prin Decizia nr. 38 din data de 17 iunie 2024, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a analizat incidental aspecte relative la omogenitatea juridică a celor două infracțiuni și, în esență, a apreciat că este îndeplinită această condiție, în contextul unei infracțiuni continuate, în ipoteza în care sunt comise mai multe acțiuni care întrunesc succesiv elementele de tipicitate ale infracțiunii prevăzute art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 și ale infracțiunii de trafic de droguri de mare risc, prevăzută de art. 2 alin. (2) din Legea 143/2000.¹²

Cu această ocazie, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a făcut trimitere la o altă decizie pronunțată anterior în materia infracțiunilor prevăzută de Legea 143/2000, respectiv Decizia nr. 3 din 28 februarie 2017, prin care a statuat că *„săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni care are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc reprezintă o infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea 143/2000, întrucât natura diferită a substanțelor stupefiante nu modifică unitatea infracțiunii de trafic de droguri”*, apreciind că argumentele sunt aplicabile *mutatis - mutandis* raportului dintre infracțiunea de trafic de droguri (de risc sau mare risc), prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000, și infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011.

Această referire a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept la Decizia nr. 3 din 28 februarie 2017 și la considerentele acesteia în contextul stabilirii relației dintre infracțiunea de trafic de droguri și infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive relevă viziunea instanței supreme în sensul că efectuarea de operațiuni de vânzare având ca obiect substanțe diferite nu reprezintă mai multe acțiuni ale făptuitorului, ci o singură acțiune materială, fiind exclus

¹² Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 38/2024 din data de 17 iunie 2024, publicată în M. Of., Partea I nr. 951 din 23 septembrie 2024. Prin această decizie s-a statuat că *„atunci când o persoană comite la diferite intervale de timp, în baza unei rezoluții infracționale unice, acțiuni care corespund, în concret, atât elementului material al infracțiunii prevăzute de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, cât și elementului material al infracțiunii prevăzute de art. 2 din Legea nr. 143/2000 și care au ca obiect același tip de substanță interzisă aflată, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 77/2023, sub incidența Legii nr. 194/2011, iar ulterior intrării în vigoare a actului normativ menționat, sub incidența Legii nr. 143/2000, activitatea sa constituie o unitate legală sub forma infracțiunii continuate, căreia i se aplică legea penală în vigoare la momentul comiterii ultimei acțiuni.”*

de plano concursul real de infracțiuni. Astfel, aplicând considerentele Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept la ipoteza noastră de lucru, concluzionăm că, în opinia acesteia, deținerea unei singure cantități de fragmente vegetale, care conțin atât *MDMB-4en-PINACA* și *ADB-BUTINACA* (droguri de mare risc), cât și *ADB-4en-PINACA* - substanță psihoactivă nouă, ar reprezenta o singură acțiune, întrucât natura diferită a substanțelor nu modifică unitatea infracțiunii.

Mențiunea este deosebit de importantă, în condițiile în care motivul principal pentru care se apreciază că într-o atare ipoteză ar trebui reținut un concurs propriu-zis de infracțiuni este împrejurarea că ar fi incidente mai multe acțiuni diferite ale făptuitorului – comercializarea de droguri și comercializarea de substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Pentru a ajunge la concluzia că este îndeplinită condiția omogenității juridice a celor două infracțiuni, prin Decizia nr. 38 din data de 17 iunie 2024, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a reamintit că, pentru a se aprecia că acțiunile succesive sunt similare din punct de vedere juridic, nu este absolut necesar să fie identice sub aspect material, ci să se circumscrie conținutului normativ al aceleiași infracțiuni, inclusiv în ipoteza în care variantele de comitere sunt reglementate în dispoziții legale diferite de acelea care stabilesc forma de bază a infracțiunii, deoarece omogenitatea juridică presupune ca acțiunile să corespundă aceleiași infracțiuni, nu să fie prevăzute în aceeași dispoziție legală. Astfel, în viziunea Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, identitatea juridică presupune unitatea obiectului juridic, respectiv ca toate acțiunile săvârșite în circumstanțe factuale substanțial asemănătoare să fie îndreptate contra aceleiași valori sociale penalmente protejate, fiind avut în vedere aspectul substanțial al incriminării, nu aspectul său formal, motiv pentru care unitatea de conținut nu se confundă cu singularitatea actului normativ care incriminează faptele. Cu alte cuvinte, ceea ce prezintă relevanță este faptul că legiuitorul urmărește ca o anumită conduită îndreptată împotriva unei valori juridice trebuie sancționată penal, indiferent de împrejurarea că, în procesul de elaborare a politicii penale, modifică răspunsul represiv fie prin agravarea răspunderii penale, fie prin atenuarea acestei răspunderi.

Mergând mai departe, transpunând considerațiile teoretice la situația particulară a raportului dintre infracțiunea de trafic de droguri și infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin Decizia nr. 38 din data de 17 iunie 2024, a reținut că ambele infracțiuni protejează aceleași valori sociale - relațiile sociale care se nasc și se desfășoară în legătură cu protejarea sănătății populației, prin combaterea efectelor negative pe care îl are consumul de substanțe cu efecte sau susceptibile de a avea efecte psihoactive sau droguri de risc și mare risc, așa cum a statuat anterior și prin Decizia nr. 10 din data de 12 septembrie 2018, și beneficiază de un conținut legal substanțial similar, chiar dacă nu identic. De asemenea, astfel cum reținuse implicit sau explicit prin deciziile nr. 25 din data de 08.10.2015, nr. 10 din data de 12 septembrie 2018 și nr. 48 din data de 9 iunie 2021 și cum am arătat anterior, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a mai subliniat că actele normative în discuție au obiecte de reglementare aflate în strânsă legătură, finalitatea acestora fiind asigurarea protecției sănătății populației.

Analizând latura obiectivă a celor două infracțiuni, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin Decizia nr. 38 din data de 17 iunie 2024, a reținut că elementul material prezintă anumite variante normative identice, precum și condiții atașate elementului material asemănătoare, cum ar fi producerea, distribuirea, punerea în vânzare, livrarea, procurarea, transportul substanțelor interzise, fără drept, dar legiuitorul a ales să prevadă, în cazul ambelor infracțiuni, și câte o variantă alternativă de comitere care, de fapt, insituie, o categorie generală și nedefinită de operațiuni ilicite, respectiv „*orice altă activitate de intermediere de produse*” și „*orice alte operațiuni privind drogurile de mare risc*”.

Prin urmare, prin Decizia nr. 38 din data de 17 iunie 2024, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a conchis că „*atunci când sunt comise succesiv astfel de operațiuni plasate, temporal, sub incidența Legii nr. 194/2011 și, respectiv, sub incidența Legii nr. 143/2000 corespund unei infracțiuni cu un conținut constitutiv asemănător și îndreptate împotriva aceleiași valori sociale.*” În ipoteza în care organele judiciare constată incidența unei asemenea corespondențe, „*simplul fapt al succedării în timp a legilor de incriminare nu constituie, în sine, un impediment pentru a se reține omogenitatea juridică a pluralității de acte comise*”. Astfel, „*schimbarea, prin voința legiuitorului, a naturii substanței care constituie obiect material al faptei nu este susceptibilă, în sine, să înlăture unitatea legală de infracțiune, deoarece o atare modificare legislativă nu afectează conținutul constitutiv al infracțiunii căreia îi corespund acțiunile săvârșite în mod repetat, ci doar denumirea acesteia și tratamentul sancționator aplicabil.*”

În fine, în acest context, mai trebuie reamintit că, în ceea ce privește subiectul activ al infracțiunii reglementate de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, prin Decizia nr. 25 din data de 08.10.2015, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat deja că acesta poate fi orice persoană fizică sau juridică, la fel ca în cazul infracțiunii de trafic de droguri de risc sau mare risc, prevăzută de art. 2 alin. (1) și/sau (2) din Legea 143/2000.

I.III. Omogenitatea materială - identitatea sub aspect substanțial a obiectului material al infracțiunilor

Așa cum îndeobște este cunoscut, obiectul material al infracțiunii de trafic de droguri, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000, sunt drogurile de risc sau mare risc în timp ce obiectul material al infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, sunt substanțele susceptibile de a avea efecte psihoactive. Această presupusă diferență existentă la nivelul obiectului material este principalul argument invocat în susținerea tezei pluralității de infracțiuni sub forma concursului real, apreciindu-se că ar fi incidente mai multe acțiuni diferite ale făptuitorului – comercializarea de droguri și comercializarea de substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive.

În cele ce urmează vom arăta că diferența dintre cele două categorii de substanțe este una strict formală și depinde doar de cât de repede este urmată de către legiuitor procedura de introducere a substanțelor susceptibile de a avea efecte psihoactive – substanțe psihoactive noi în tabelele-anexă ale Legii nr. 143/2000 și că, din punct de vedere substanțial, între cele două categorii de substanțe nu există nicio diferență, substanțele susceptibile de a avea efecte psihoactive fiind considerate la fel de periculoase pentru sănătatea publică.

Prin Decizia nr. 48 din data de 9 iunie 2021, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a statuat că „noțiunea de substanțe psihoactive, nu presupune o restrângere a sferei de aplicare a normei de incriminare la categoria de substanțe la care face referire Legea nr. 194/2011 (cu excluderea celor prevăzute de alte acte normative în vigoare, n.n.), ci sfera noțiunii de substanțe psihoactive cuprinde și substanțele prevăzute în legile speciale nr. 143/2000 și nr. 339/2005¹³, în această categorie generală fiind incluse și drogurile.” Chiar dacă a fost pronunțată în contextul interpretării obligatorii a sintagmei „substanțe psihoactive” din cuprinsul normei de incriminare a art. 336 alin. (2) C.pen., această decizie lămurește incidental legătura dintre noțiunea de „substanță psihoactivă nouă” - „substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive” și noțiunea de „droguri”, reținându-se că ambele categorii de substanțe fac parte din noțiunea mai largă de „substanțe psihoactive”.

Prin Decizia nr. 48 din data de 9 iunie 2021, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a scos în evidență faptul că legiuitorul penal național a ținut cont de dinamica fenomenului drogurilor și a armonizat terminologia utilizată în cuprinsul incriminărilor din Codul penal, în acord cu Decizia 2005/387/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 10 mai 2005 privind schimbul de informații, evaluarea riscurilor și controlul noilor substanțe psihoactive¹⁴, abrogată ulterior prin Directiva (UE) 2017/2103¹⁵ a Parlamentului European și a Consiliului din 15 noiembrie 2017 de modificare a Deciziei-cadru 2004/757/JAI a Consiliului pentru a include noi substanțe psihoactive în definiția termenului „drog”, astfel încât a folosit noțiunea generică de „substanțe psihoactive”, care pe lângă faptul că include categoria drogurilor clasice, oferă și posibilitatea integrării cu timpul a noilor substanțe psihoactive, cunoscute și sub denumirea populară de „etnobotanice”.

Cu alte cuvinte, finalitatea utilizării de către legiuitorul penal a sintagmei¹⁶ „substanțe psihoactive” din Codul penal a fost aceea de a permite aplicarea textelor de incriminare nu numai în raport cu drogurile clasice, ci și în raport de „substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive”, care au aceleași efecte sau efecte similare drogurilor.

Astfel cum rezultă din conținutul Directivei (UE) 2017/2103 și din preambulul¹⁷ acesteia, dar și din definiția noțiunii de drog din art. 1 din Decizia-cadru 2004/757/JAI¹⁸, la

¹³ Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope, publicată în M. Of. Partea I nr. 1095 din 05 decembrie 2005.

¹⁴ Decizia 2005/387/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 10 mai 2005 privind schimbul de informații, evaluarea riscurilor și controlul noilor substanțe psihoactive, publicată în J.Of., L nr. 127/2005. Scopul declarat al Deciziei 2005/387/JAI a fost acela de a „permite ca măsurile aplicabile în statele membre pentru controlul stupefiantelor și al substanțelor psihotrope să fie aplicate și noilor substanțe psihoactive”.

¹⁵ Directiva (UE) 2017/2103 a Parlamentului European și a Consiliului din 15 noiembrie 2017 de modificare a Deciziei-cadru 2004/757/JAI a Consiliului pentru a include noi substanțe psihoactive în definiția termenului „drog” și de abrogare a Deciziei 2005/387/JAI a Consiliului, publicată în J.Of., L nr. 179/2021.

¹⁶ Termenul de „substanță psihoactivă” este considerat neutru și descriptiv pentru întreaga clasă de substanțe, licite și ilicite, de interes pentru politica în domeniul drogurilor. A se vedea, în acest sens, *World Health Organization*, Lexicon of alcohol and drug terms, Geneve, 1994, p. 53, material disponibil la adresa <https://www.who.int/publications/i/item/9241544686>, consultat la data de 16.08.2025.

¹⁷ Conform preambulului Directivei (UE) 2017/2103 a Parlamentului European și a Consiliului, care a abrogat Decizia 2005/387/JAI a Consiliului și a modificat Decizia-cadru 2004/757/JAI a Consiliului, pentru a se aborda rapid apariția și răspândirea unor noi substanțe psihoactive dăunătoare, statele membre ar trebui să aplice dispozițiile Deciziei-cadru 2004/757/JAI, care prevede norme comune minime referitoare la definirea infracțiunilor și a sancțiunilor în materie de trafic de droguri, și în cazul noilor substanțe psihoactive care

nivel european s-a procedat la o extindere a domeniului de aplicare al dispozițiilor de drept penal al Uniunii aplicabile în cazul traficului ilicit de droguri și la „*substanțele psihoactive noi*”, cunoscute adesea sub denumirea de „*etnobotanice*” și care prezintă riscuri grave pentru sănătatea publică, comparabile cu cele prezentate de substanțele enumerate în tabelele din cadrul convențiilor ONU, adică drogurile clasice¹⁹. Preluând definiția din art. 1 pct. 4 din Decizia-cadru nr. 2004/757/JAI a Consiliului, astfel cum a fost modificată prin Directiva (UE) 2017/2103, și Legea 143/2000 a reglementat pentru prima dată, în cuprinsul art. 1 lit. d¹) din acest act normativ, conceptul de „*substanță psihoactivă nouă*”, stipulând că aceasta se referă la „*o substanță în formă pură sau într-un preparat, care nu face obiectul Convenției unice a Organizației Națiunilor Unite asupra stupefiantelor din 1961, astfel cum a fost modificată prin Protocolul din 1972, și nici al Convenției Organizației Națiunilor Unite asupra substanțelor psihotrope din 1971, dar care poate prezenta riscuri pentru sănătate sau pentru societate similare cu cele prezentate de substanțele cuprinse în convențiile menționate*”.²⁰ Substanța psihoactivă nouă, definită generic de art. 1 lit. d¹) din Legea nr. 143/2000, respectiv de art. 1 și art. 2 lit. e) din Legea 194/2011, este introdusă în categoria drogurilor, potrivit art. 1 lit. a) din Legea 143/2000 și art. 9 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 194/2011, la un interval de maximum șase luni de la înaintarea propunerii de modificare de către ministrul sănătății sau ministrul afacerilor interne, care la rândul său, înaintează propunerea de modificare a tabelelor de îndată ce primește comunicarea organismelor internaționale abilitate, respectiv de îndată ce primește documentațiile tehnice emise de organele competente în materie pe care se fundamentează măsura. În fapt, legiuitorul național intervine cu întârziere, după ce la nivel european este urmată procedura prevăzută de art. 1a din Decizia-cadru nr. 2004/757/JAI a Consiliului și Regulamentul²¹ (UE) 2023/1322 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 iunie 2023, adică după modificarea anexei la Decizia-cadru 2004/757/JAI printr-o directivă delegată.

Prin urmare, categoria „*substanțelor noi cu proprietăți psihoactive*”, care este asimilată drogurilor atât la nivel european, cât și nivel național, nu este una nouă pentru legislația drogurilor din România și este conturată prin dispozițiile Legii nr. 194/2011 privind

prezintă riscuri grave pentru sănătatea publică și, după caz, riscuri grave pentru societate, comparabile cu cele prezentate de substanțele enumerate în tabelele din cadrul convențiilor ONU (...) în conformitate cu Decizia 2005/387/JAI a Consiliului. Astfel, obiectivul Directivei (UE) 2017/2103 a Parlamentului European și a Consiliului a fost acela de a extinde domeniul de aplicare al dispozițiilor de drept penal al Uniunii aplicabile în cazul traficului ilicit de droguri la substanțele psihoactive noi care prezintă riscuri grave pentru sănătatea publică și, după caz, riscuri grave pentru societate.

¹⁸ Decizia-cadru 2004/757/JAI a Consiliului din 25 octombrie 2004 de stabilire a dispozițiilor minime privind elementele constitutive ale infracțiunilor și sancțiunile aplicabile în domeniul traficului ilicit de droguri, publicată în J.Of., L nr. 127/2005.

¹⁹ Practic, din punctul de vedere al Deciziei-cadru 2004/757/JAI a Consiliului din 25 octombrie 2004 de stabilire a dispozițiilor minime privind elementele constitutive ale infracțiunilor și sancțiunile aplicabile în domeniul traficului ilicit de droguri, nu există nicio diferență între drogurile clasice și substanțe psihoactive noi, iar statele membre ar trebui să ia aceleași măsuri de politică penală împotriva acestora.

²⁰ Această literă a fost introdusă prin Legea nr. 45/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și pentru modificarea Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, publicată în M. Of., Partea I, nr. 178 din 02 martie 2023.

²¹ Regulamentul (UE) 2023/1322 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 iunie 2023 cu privire la Agenția Uniunii Europene privind Drogurile (EUDA) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1920/2006, publicat în J.Of., L nr. 166/2023.

combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare. Din interpretarea sistematică a art. 1 și art. 2 lit. e) din Legea nr. 194/2011, rezultă că „*substanțele psihoactive noi*” sunt produsele care au „*efecte asemănătoare celor determinate de substanțele sau preparatele stupefiante ori psihotrope, plantele sau substanțele aflate sub control național*”, respectiv „*stimularea sau inhibarea sistemului nervos central al persoanei, având ca rezultat modificări ale funcțiilor și proceselor psihice și ale comportamentului ori crearea unei stări de dependență, fizică sau psihică*”.

Categoria drogurilor beneficiază de o listă exhaustivă în tabelele - anexă la Legea nr. 143/2000 și în actele normative internaționale, în timp ce categoria substanțelor noi cu proprietăți psihoactive este una „*nelimitată*”, în această categorie putând intra orice produs susceptibil de a avea efecte psihoactive, care nu este încă reglementat explicit de alte legi și care imită efectele drogurilor clasice. Analizând definiția oferită noțiunii de droguri²², constatăm că legiuitorul s-a orientat către o definiție de tip descriptiv, respectiv o enumerare a tuturor substanțelor ce intră în categoria drogurilor, prin intermediul listelor exhaustive din tabelele - anexă la această lege și nu a optat pentru o definiție de tip sintetic, prin care să definească drogurile prin referire la caracteristici precum structura chimică, efectele farmacologice ale substanțelor asupra indivizilor, potențialul de abuz, așa cum a procedat când a definit substanțele cu efect psihoactiv, reglementate de Legea nr. 194/2011. Pe de altă parte, fiind asimilate drogurilor din punctul de vedere al efectelor, „*substanțele psihoactive noi*” vor fi incluse treptat în categoria „*drogurilor*” prin parcurgerea procedurii prevăzute de art. 1 lit. a) din Legea nr. 143/2000 și art. 9 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 194/2011, procedându-se la o modificare legislativă a tabelelor-anexă la Legea nr. 143/2000.

Prin urmare, după cum se poate concluziona din analiza în ansamblu a legislației referitoare la substanțele psihoactive – *lato sensu*, din punct de vedere substanțial, nu există nicio diferență între drogurile enumerate de Legea nr. 143/2000 și substanțele definite de Legea nr. 194/2011, adică „*substanțele noi psihoactive*” sau „*susceptibile de a avea efecte psihoactive*”. Substanțele susceptibile de a avea efecte psihoactive prezintă riscuri și efecte similare celor determinate de drogurile clasice. Aceste categorii de substanțe se diferențiază prin tehnica legislativă folosită pentru definirea lor, drogurile sunt enumerate exhaustiv prin tabelele – anexă la Legea nr. 143/2000, dar „*substanțele psihoactive noi*” ajung la rândul lor să fie prevăzute expres în Legea nr. 143/2000 mai devreme sau mai târziu. Având în vedere varietatea și numărul nelimitat al substanțelor susceptibile de a avea efecte psihoactive, legiuitorul nu ar fi putut să le prevadă expres, ca în cazul drogurilor, dar nici nu putea lăsa neprotejată sănătatea publică în fața operațiunilor ilicite având ca obiect aceste substanțe.

II. SUBSIDIARITATEA INFRAȚIUNII DE EFECTUARE DE OPERAȚIUNI CU PRODUSE SUSCEPTIBILE DE A AVEA EFECTE PSIHOACTIVE

Principiul subsidiarității, exprimat prin adagiul *lex primaria derogat legi subsidiariae*, constituie una dintre regulile principale de soluționare a concursului de calificări și presupune ca o infracțiune (norma secundară) să fie reținută doar dacă fapta nu se

²² Prin intermediul art. 1 lit. b) din Legea 143/2000, legiuitorul a definit drogurile ca fiind „*plantele și substanțele stupefiante ori psihotrope sau amestecurile care conțin asemenea plante și substanțe, înscrise în tabelele nr. I-III.*”

subsumează altei incriminări mai specifice ori sancționate mai drastic (norma principală). În baza acestei reguli de interpretare, dispoziția legală subsidiară intervine și devine aplicabilă în scopul de a acoperi un eventual vid de incriminare, care ar putea să apară dacă norma principală nu poate fi aplicată.

Subsidiaritatea poate fie să fie prevăzută explicit de norma de incriminare, printr-o mențiune expresă (subsidiaritate formală), aplicabilă în raport de traficul de droguri de mare risc, fie să se degaje implicit, printr-o interpretare istorico-teleologică și sistematică a textelor concurente din legislația penală (subsidiaritate tacită), aplicabilă în raport de traficul de droguri de risc.

II.1. Subsidiaritatea explicită a infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive în raport cu infracțiunea de trafic de droguri de mare risc

În ceea ce ne privește, apreciem că, prin inserarea sintagmei „*dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă*” din finalul normei de incriminare din art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, prin voința legiuitorului penal, fapta intenționată de efectuare de operațiuni ilegale cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive a dobândit un caracter subsidiar față de alte infracțiuni care constau în operațiuni ilicite – fără autorizație, cu substanțe psihoactive – categorie care cuprinde inclusiv drogurile clasice, cum sunt infracțiunile de trafic de droguri și trafic internațional de droguri²³ din Legea nr. 143/2000, cu condiția ca acestea din urmă să fie pedepsite mai drastic.

Această clauză de subsidiaritate expresă este o clauză relativ determinată („*dacă fapta nu este pedepsită cu o pedeapsă mai severă*”) și conduce la concluzia că infracțiunea de trafic de droguri (de mare risc) și infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive nu vor putea fi reținute niciodată în concurs când sunt săvârșite în aceeași împrejurare, incidența infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, fiind condiționată de inexistența unei alte infracțiuni specifice, pedepsită mai drastic.

Caracterul subsecvent al infracțiunii rezultă inclusiv din titlul Legii nr. 194/2011, care face referire la combaterea operațiunilor cu substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive, „*altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare*”. Prin sintagma „*altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare*” nu se dă naștere unui raport de excludere reciprocă între incriminarea din art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 și alte incriminări specifice, constând operațiuni cu substanțe psihoactive efectuate fără drept. Mențiunea din titlul legii, care nu se regăsește în textul de incriminare a faptei de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, are drept scop delimitarea obiectul general de reglementare al Legii nr. 194/2011 și să sublinieze faptul că în legislația penală există alte acte normative specifice, prin care se incriminează operațiuni cu substanțe psihoactive, față de care Legea nr. 194/2011 are, în principiu, un caracter subsidiar.

Astfel, în opinia noastră, în cazul infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr.

²³ Conform art. 2 lit b) din Legea 194/2011, operațiunile privind substanțe sub susceptibile de a avea efecte psihoactive pot consta și în activități de import sau export, la fel ca în cazul traficului internațional de droguri.

194/2011, fiind deplin conștient de problemele de interpretare ce pot apărea în practica organelor judiciare, legiuitorul penal a ales să utilizeze o clauză de subsidiaritate expresă, pentru a garanta claritatea și predictibilitatea legii, urmărind să jaloneze procesul de interpretare al organelor judiciare în soluționarea conflictului de norme.

Prin urmare, în ceea ce ne privește, apreciem că, dată fiind omogenitatea juridică și materială a celor două conduite, opțiunea legiuitorului a fost una evidentă, aceea de a stabili o ordine de prioritate a textelor de incriminare și de a evita concursul propriu-zis de infracțiuni, format din infracțiunea de trafic de droguri (*de lege lata*, de mare risc), prevăzută de art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000 și infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, sens în care a introdus o clauză explicită de subsidiaritate, mecanism menit să asigure respectarea unor principii fundamentale ale dreptului penal, precum principiul legalității incriminării și pedepselor, principiul *ne bis in idem* și principiul proporționalității represivii penale în raport cu gravitatea faptei comise.

II.II. Subsidiaritatea implicită a infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive în raport cu infracțiunea de trafic de droguri de risc.

Așa cum am arătat anterior, infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, a fost gândită și reglementată ca fiind o infracțiune mai puțin gravă²⁴ și subsidiară în raport cu infracțiunea de trafic de droguri de risc sau mare risc, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea 143/2000, sau cu alte dispoziții ce incriminează operațiuni ilegale cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive. De altfel, după intrarea în vigoare a noului

²⁴ Aceste aspecte rezultă din limitele de pedeapsă și sunt suprinate implicit de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept prin Decizia nr. 10 din data de 12 septembrie 2018, ocazie cu care, păstrând tipologia distincției dintre trafic de droguri și deținere de droguri în vederea consumului, a statuat că „ținând cont de conținutul constitutiv al infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, din perspectiva trimiterii la noțiunea de operator, prevăzută de art. 2 lit. b) și la condiția ca operațiunile să fie efectuate fără a deține autorizația prev. de art. 4 din aceeași lege, elementul material al infracțiunii poate consta exclusiv în efectuarea uneia sau mai multora dintre activitățile definite de actul normativ ca operațiuni cu produse, întrucât numai acestea sunt supuse autorizării și, prin instituirea cerinței specifice, legiuitorul a exclus din categoria acțiunilor ce ar putea constitui elementul material al infracțiunii actele care nu sunt supuse acestei proceduri de autorizare, cum ar fi consumul sau deținerea în vederea consumului substanțelor respective. Prin urmare, procurarea către consumatorul final a unor produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, în măsura în care scopul procurării este exclusiv pentru consumul personal, nu reprezintă o modalitate alternativă a elementului material al laturii obiective a infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive.” Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a avut în vedere că operațiunile privind drogurile de risc au o gravitate mai ridicată decât operațiunile care privesc substanțele ce pot avea efecte psihoactive, neputând fi admis ca procurarea de droguri de risc pentru consum propriu prin cumpărare să fie sancționată cu pedepse mai mici decât procurarea pentru consum propriu de produse ce pot avea efecte psihoactive. De asemenea, unica explicație posibilă a faptului că atât limitele speciale ale pedepsei închisorii, cât și ale zilelor-amendă pentru infracțiunea prevăzută în art. 4 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 sunt inferioare limitelor speciale ale pedepsei închisorii și ale zilelor-amendă prevăzute pentru infracțiunea prevăzută în art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, este aceea că legiuitorul special nu a urmărit sancționarea acțiunii consumatorului final de a-și procura substanțe ce pot avea efecte psihoactive în vederea consumului propriu, tot prin prisma pericolozității mai reduse în raport cu drogurile.

Cod penal, ocazie cu care limitele speciale ale infracțiunilor au fost redozate, pentru a se integra armonios în viziunea noului legiuitor penal, infracțiunea de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, era sancționată cu pedeapsa închisorii de la 6 luni la 3 ani sau cu pedeapsa amezii, în timp ce infracțiunea de trafic de droguri de risc, prevăzută de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, era sancționată cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi. Totuși, de dată recentă, prin mai multe modificări efectuate într-un context social special, caracterizat de emoție și inițiative legislative populiste, s-a procedat la majorarea succesivă a limitelor speciale pentru această infracțiune, limitele speciale devenind egale cu cele ale infracțiunii de trafic de droguri de risc, prevăzută de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000. Mai mult decât atât, spre deosebire de traficul de droguri, care este pedepsit doar atunci când este comis cu intenție, efectuarea de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive este pedepsită chiar și atunci când este săvârșită din culpă, conform art. 16 alin. (2) din Legea nr. 194/2011.

Prin urmare, având în vedere modificările recente aduse limitelor de pedeapsă prin Legea nr. 58/2024²⁵, cunoscută drept „Legea 2 Mai”, clauza de subsidiaritate expresă prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 este inefficientă în raport de infracțiunea de trafic de droguri de risc, prevăzută de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, întrucât *de lege lata* atât efectuarea de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011, cât și traficul de droguri de risc, prevăzută de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, sunt pedepsite cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi, nemaexistând o diferență din punctul de vedere al limitelor de pedeapsă prevăzute de lege. Astfel, în timp ce în raport de infracțiunea de trafic de droguri de mare risc, prevăzută de art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000, clauza de subsidiaritate expresă rămâne operantă, în raport de infracțiunea de trafic de droguri de risc, soluționarea conflictului de norme penale se va baza, în principiu, pe principiul subsidiarității implicite.

În acest sens reținem că, prin comparație cu subsidiaritatea expresă, subsidiaritatea implicită nu este indicată explicit de lege, ci se deduce printr-un proces bazat pe mai multe metode de interpretare a normelor de incriminare cu vocație de aplicare, printre care metoda logică, cea sistematică și cea teleologică. Rațiunea subsidiarității este aceea că normele aflate în concurs protejează aceeași valoare socială, însă în trepte diferite de intensitate sau pericol. De cele mai multe ori, caracterul subsidiar rezultă dintr-o diferență sub aspectul intensității protecției oferite aceleiași valori sociale, ce rezultă fie din gravitatea conduitei incriminate, fie din limitele de pedeapsă stabilite de lege pentru aceste fapte. Dispoziția care incriminează atingerea produsă valorii sociale într-o mai mică măsură sau în forma mai puțin periculoasă a infracțiunii este considerată subsidiară față de dispoziția care incriminează atingerea adusă valorii sociale într-o mai mare măsură sau în forma mai gravă.

Or, având în vedere argumentele expuse anterior la punctul (I), ținând cont de raportul dintre Legea nr. 143/2000 și Legea nr. 194/2011, de omogenitatea juridică a infracțiunilor de trafic de droguri de risc și efectuare de operațiuni cu produse susceptibile

²⁵ Legea nr. 58/2024 pentru completarea Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, pentru modificarea Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, precum și pentru completarea art. 91 alin. (3) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of., Partea I nr. 243 din 21 martie 2024.

de a avea efecte psihoactive, inclusiv de identitatea sub aspect substanțial a obiectului material al celor două infracțiuni, apreciem că între acestea există un raport de subsidiaritate implicită.

Mai mult decât atât, în ceea ce ne privește, apreciem că nu era absolut necesară sublinierea subsidiarității normei de incriminare a infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive în raport de alte infracțiuni constând în operațiuni ilicite cu substanțe psihoactive (inclusiv droguri), printr-o clauză de subsidiaritate legală, expresă, întrucât această caracteristică rezultă pe baza interpretării corespunzătoare a celor două texte de incriminare.

Astfel, având în vedere că au un obiect juridic special comun, un conținut constitutiv aproape identic și incriminează generic operațiuni ilicite privind substanțe psihoactive similare din punctul de vedere al riscurilor și efectelor, ceea ce relevă o omogenitate atât din punct de vedere material, cât și din punct de vedere juridic, cele două infracțiuni nu pot fi reținute în concurs.

III. CONCLUZII PRIVIND SESIZAREA ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

Revenind la problema de drept ce face obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, respectiv dacă se va reține un concurs de infracțiuni sau „conferind eficiență sintagmei dacă fapta nu reprezintă o infracțiune mai gravă, (...) va opera absorbția legală (...) în conținutul art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000 prin prisma cuantumului mai ridicat al pedepsei”, așa cum rezultă din cele prezentate anterior, apreciem că formularea sesizării este problematică, nefiind vorba de un concurs propriu-zis de infracțiuni sau de o unitate legală de infracțiune – infracțiune complexă. Astfel, deși intuiește că este incident un concurs de legi penale, instanța de trimitere face referire la principiul absorbției, în loc de principiul subsidiarității, a cărui aplicare este atrasă de clauza legală de subsidiaritate la care face referire și instanța de trimitere²⁶. Clauza explicită de subsidiaritate din cuprinsul art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 este un mecanism de tehnică legislativă și o modalitate de soluționare a conflictului de norme penale concurente, determinând interpretul să aplice una dintre cele două dispoziții care au vocația de a fi aplicate în cauza concretă. Această clauză nu este o condiție negativă de tipicitate a infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, care să determine excluderea reciprocă a celor două infracțiuni, ci un element normativ de interpretare, prin intermediul căruia se garantează corectitudinea și echitatea încadrării juridice, proporționalitatea pedepsei și protecția persoanei față de riscul de a fi pedepsită de două ori pentru aceeași conduită infracțională. Prin urmare, clauza de subsidiaritate nu conduce la o absorbție legală a infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive în infracțiunea de trafic de droguri de mare risc, ci ghidează interpretul în scopul considerării art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000 drept normă principală.

²⁶ Mecanismele de soluționare a concursului aparent de infracțiuni constau în principiile specialității - *lex specialis derogat legi generali*, absorbției - *lex consumens derogat legi consumptae* și subsidiarității - *lex primaria derogat legi subsidiariae*.

De asemenea, revenind la ipoteza existentă în cauza în care s-a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, este de remarcat că substanțe precum *MDMB-4en-PINACA* și *ADB-BUTINACA*, la acest moment incluse în categoria drogurilor de mare risc, au fost considerate anterior „substanțe noi psihoactive”, în timp ce *ADB-4en-PINACA* este considerată în continuare „substanță susceptibilă de a avea efecte psihoactive”, fiind evidențiată doar în Sistemul de Avertizare Timpurie al U.E. Prin Legea²⁷ nr. 80 din 11 aprilie 2022 și prin Legea nr. 171 din 31 mai 2024²⁸, recunoscându-se pericolul pe care îl reprezintă pentru sănătatea publică, substanțele *MDMB-4en-PINACA* și *ADB-BUTINACA* au fost introduse în tabelul - anexă nr. I la Legea 143/2000. Adoptarea Legii nr. 80 din 11 aprilie 2022 și a Legii nr. 171 din 31 mai 2024 s-a impus pentru a transpune în legislația din România prevederile Directivei delegate (UE) 2021/802 a Comisiei din 12 martie 2021²⁹ și pentru a da efecte în plan național deciziei Comisiei pentru Stupefianta a Organizației Națiunilor Unite din data de 15 martie 2023 privind includerea³⁰ *ADB-BUTINACA* în Tabelul II al Convenției privind substanțele psihotrope din 1971.

Pe de altă parte, deși este tot un canabinoid sintetic și a apărut în atenția Agenției Uniunii Europene pentru Droguri înaintea *MDMB-4en-PINACA* și *ADB-BUTINACA*, raportările la nivel european privind confiscări, intoxicații, decese nu au determinat Comisia Europeană să solicite o evaluare formală a riscurilor *ADB-4en-PINACA* la nivelul întregii Uniuni Europene și, eventual, să o includă în lista drogurilor. Astfel, se constată că, în pofida faptului că, cel puțin la acest moment, substanța psihoactivă nouă *ADB-4en-PINACA* este considerată, atât la nivel internațional, cât și la nivel național, mai puțin periculoasă decât drogurile de mare risc *MDMB-4en-PINACA* și *ADB-BUTINACA*, această împrejurare atrage, conform opiniei unanime din practica judiciară, reținerea unui concurs de infracțiuni între traficul de droguri de mare risc și efectuarea fără drept de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive. Din contră, dacă *ADB-4en-PINACA* ar fi fost considerată destul de periculoasă pentru a fi inclusă în categoria drogurilor de mare risc, ar fi fost reținută doar infracțiunea de trafic de droguri de mare risc. Or, această viziune este contrară atât literei legii – clauzei de subsidiaritate, cât și rațiunii avute în vedere de legiuitor.

În concluzie, soluția propusă de noi pentru problema de drept ce face obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este constatarea existenței unui concurs de norme penale, cu consecința reținerii normei de incriminare principale – art. 2 alin. (2) din Legea 143/2000 privind traficul de droguri de mare risc în defavoarea normei de incriminare secundare - art. 16 alin. (1) din Legea 194/2011 privind infracțiunea de efectuare, fără drept, de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive.

²⁷ Legea nr. 80 din 11 aprilie 2022 pentru completarea tabelelor-anexă nr. I, II și III la Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, publicată în M. Of. nr. 362 din 12 aprilie 2022.

²⁸ Legea nr. 171 din 31 mai 2024 pentru completarea tabelelor-anexă nr. I și II la Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, publicată în M. Of. nr. 510 din 31 mai 2024.

²⁹ Directiva delegată (UE) 2021/802 a Comisiei din 12 martie 2021 de modificare a anexei la Decizia-cadru 2004/757/JAI a Consiliului în ceea ce privește includerea noilor substanțe psihoactive *MDMB-4en-PINACA* și *4F-MDMB-BICA* în definiția termenului „drog”, publicată în J.Of., L nr. 178/2021.

³⁰ Prin decizia Comisiei pentru Stupefianta a Organizației Națiunilor Unite *ADB-BUTINACA* intră automat în noțiunea de „drog” în dreptul Uniunii Europene, fără a mai fi necesar un act delegat separat, respectiv o directivă delegată.